

Asia: VN/13663/2022

Luonnokset: Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaisesta etusijamenettelystä aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023—2025 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023-2027 ja asetus selvityksen sisällöstä

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne AVI-käsittelylain pykäläluonnoksesta, uusi 2 a ja 2 b ja niiden perustelut

-

Lausuntonne vesilain pykäläluonnoksesta, uusi 15 luvun 4 a ja sen perustelut

-

Lausuntonne ympäristönsuojelulain pykäläluonnoksesta, uusi 197 a ja sen perustelut

-

Lausuntonne maankäyttö- ja rakennuslain pykäläluonnoksesta, uusi 188 a ja sen perustelut

Yli puolet koko maan tuulivoimarakentamisesta sijoittuu Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden tuomiopiiriin. Tuomioistuin on siten avainroolissa pyrittäessä nopeuttamaan ehdotetussa pykälässä tarkoitettuja muutoksenhakuprosesseja.

Hallinto-oikeus toteaa aluksi, että tuomioistuimen juttukuorman hallinta muodostaa vääjäämättä kokonaisuuden. Keskittyminen vain tietyn tyyppisten juttujen nopeaan käsittelyyn ei ole käytännössä mahdollista.

Jo tällä hetkellä käsittely useissa eri asiaryhmissä on säädetty kiireelliseksi. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi turvapaikka-asiat ja valtaosin koko sosiaali- ja terveydenhuolto-asioiden asialuokka, joiden yhteenlaskettu osuus viime vuonna oli noin puolet hallinto-oikeuteen saapuneista kaikista asioista. Näin ollen pelkkä tietynlaisten asioiden käsittelyn kiireelliseksi säätäminen ei vielä merkitse, että tuollaiset asiat käsiteltäisiin keski-määräistä nopeammin.

Hallinto-oikeudella on huonoja kokemuksia vuoden 2015 kriisin jälkeen toteutetusta nk. turvapaikkaprojektista. Vaikka asioiden käsittelyyn osoitettiin hallinto-oikeuksille merkittävästi lisäresursseja, projekti venyi vuosia kestäneeksi eikä sen avulla kyetty toteuttamaan tehokasta oikeusturvaa. Vielä viime vuonna ratkaistujen turvapaikka-asioiden keskimääräinen käsittelyaika Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa oli 15,6 kuukautta, mitä ei voida pitää tyydyttävänä. Laissa edellytetty kiireellinen käsittely ei ole tosiasiansa toteutunut.

Turvapaikkaprojektin epäonnistumiseen on monia syitä. Osa syistä liittyy suoraan tuohon asiaryhmään, mutta osa on sellaisia, että niistä voidaan ottaa opiksi nyt, kun resursseja pyritään satsaamaan toisen asiaryhmän nopeaan käsittelyyn. Turvapaikkaprojektia varten saadut resurssit on annettu vuodesta toiseen tuomioistuimille määräaikaisina, aina enintään vuodeksi kerrallaan. Tämä on merkittävä osasyy siihen, että ”turva-paikkatuomarin” tehtävästä ei ole kyetty tekemään riittävän houkuttelevaa. Määräaikaisiksi hallinto-oikeustuomareiksi jouduttiin varsinkin projektin alkuvaiheessa rekrytoimaan varsin vähäisen ja yksipuolisen kokemuksen omaavia lainkäyttäjiä.

Maankäyttöä ja rakentamista koskevat asiat ovat usein juridisesti vaativia. Säännösten systematiikan ja sisällön sekä hallintoprosessin sellainen oppiminen, jota asiaryhmään kuuluvien asioiden ratkaiseminen vaatii, ei käy käden käänteessä. Alan osaajat jouduttaneen pääosin kouluttamaan tuomioistuimen sisältä. Jotta entistä suurempi määrä tuomareita voidaan siirtää vihreän siirtymän hankkeiden pariin, tilalle on saatava sellaista kyvykästä henkilöstöä, joka kykenee ottamaan vastuuta muista asiaryhmistä. Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden käsityksen mukaan aiottu vihreän siirtymän hankkeiden muutoksenhakumenettelyn nopeuttaminen voikin käytännössä onnistua vain, mikäli hallinto-oikeuksille osoitetaan lisää vakinaista tuomarinresurssia. Vain sellaisen turvin tuomioistuimeen voidaan palkata sellaisia kyvykkäitä ja riittävän laaja-alaisesti hallinto-prosessia tuntevia lainkäyttäjiä, että voidaan realistisesti tavoitella hallinto-oikeuden koko juttukuorman tyydyttävää hallintaa ja sen osana vihreän siirtymän hankkeiden käsittelyn nopeuttamista.

Lausuntonne luonnoksen sisältyvistä siirtymäsäännöksistä (ns. AVI-käsittelylaki ja MRL)

-

Lausuntonne hallituksen esitysluonnoksesta muilta osin

-

Lausuntonne asetuseruonnoksesta ja perustelumuiistiosta

-

Kivelä Johanna
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus - Ylituomari Mikko Pikkujämsä